

någorlunda övad kör, blott man med tecken i psalmtexten utmärker var *mediatio* och *punctum* skola inträda. För nybörjarnes räkning kan ju lätt musiken till ett mindre antal gudstjänster tryckas ut fullständigt på hittills brukligt sätt.

Med denna ordning kunde lätt också ett annat viktigt önskemål vinnas, nämligen åstadkommandet av en liten textbok innehållande ett urval av festernas vespergudstjänster och en eller annan matutin vilkas texter fullständigt meddelas. Dessa gudstjänster bleve väl de som mest komma till utförande i församlingarna. Därmed voré den svåra frågan om textblad för församlingsmedlemmarna löst.

Att åstadkommandet av en sådan bönbok skulle kräva mycket arbete och att många svårigheter måste övervinnas, innan den låge färdig är visst. Men att inga oöverstigliga hinder skulle möta är lika säkert. Och kommer den till stånd skulle Svenska Kyrkan vara ägare av en bönbok, som säkerligen alla evangeliska kyrkor komme att avundas henne.

Knut Peters.

Recensioner.

K. Skredsvik. Den heliga mässan i svenska kyrkan. Uppsala 1930.

Det är icke här avsikten att lämna ett något försenat bidrag till den het-siga tidningspolemik, till vilken denna lilla skrift givit anledning. Man har anledning att hoppas, att risken för en upprivande kyrkostrid undanröjts genom kyrkoherde S:s offentliggjorda förklaring, varigeno mhan återkallat vissa obalanserade yttranden. Bakom denna förklaring spårar man med tacksamhet en vidsynt och faderlig stiftledning. Emellertid kan det icke anses opåkallat att det förslag till mässordning som av S. framlagts, blir föremål för prövning som ett rent liturgiskt dokument. Helst skulle jag därvid förbigå förf:s inledning och kommentar med dess förhastade och delvis i hög grad anstötliga omdömen om värdefulla och omistliga moment i den svenska kyrkans andliga arv. Tyvärr är detta icke helt möjligt, då det liturgiska utkastet icke kan bedömas utan hänsyn till de bärande tankar som i inledningen och tillägget av förf. utföras. Hade hans syfte varit endast att vinna en fastare anknytning till den äldsta kyrkans guds-

tjänster och därmed starkare accentuera de i egentlig mening katolska, det är allmänkyrkliga drag, som den svenska kyrkans ordning bevarat, hade han kunnat påräkna att mötas med sympati från vida kretsar. Nu är hans syfte ett helt annat. Han har så starkt påverkats av romersk åskådning, att hans syn på den kristna gudstjänstens historia blivit trång och ensidig. Han ser i mässan endast offerhandlingen — men både fornkyrkan, ja, även i den romerska medeltidskyrkan fanns det mycket annat. Vad han egentligen menar med mässooffret, som ju alltjämt också inom den romerska kyrkan kan tolkas på ganska olika sätt, torde han knappast själv veta. När han talar om att ritens måste utföras "riktigt", synes han snarast tendera till trängsta, från evangelisk synpunkt mest ohållbara av de tolkningar, som inom den romerska kyrkan äro möjliga. Han står här främmande också för den religiöst fördjupade fattning, som den liturgiska rörelsen målsmän inom och utom benediktinerorden, sökt hävda. Hans tal om alla partier, "absolut nödvändiga för ritens fullkomliga utfö-

rande" leder tanken till Jajurveda snarare än till evangeliet eller fornkyrkan.

När han skall fastställa den "rik-tiga ritens" innehåll, låter han sig själv ledas av de "estetiska eller privat-dogmatiska synpunkter!!, som han i inledningen velat bannlysa. Det är svårt att upptäcka varför han annars som sin förnämsta källa vid sidan av den svenska handboken valt just den romerska mässan. Urvalet ur denna är också bestämt av det personliga godtycket. Ännu svårare är det att upptäcka några objektiva skäl till att ett så apokryfiskt aktstycke som "Liberala Katolska Kyrkans" mässritual använts som hjälpmedel till den svenska ritens nödtorftiga upplappning. Om Röda boken vill jag ej tvista med förf. — även om den är ett mycket anfäktbart aktstycke och måhända varit till större skada för en kontinuerlig utveckling av vår högmässa än något annat förslag, är den förvisso ur liturgisk synpunkt kyrkoherde S:s verk oändligt överlägset. På det hela taget hör S. till de reformatorer, som just i sin strävan att nå fram till något verkligt objektivet visa sin obotliga subjektivism.

Det är svårt att finna någon annan ledande princip än ett nyckfullt personligt tycke i det hela. Varför annars börja med begynnelseorden till Olaus Petri's inledningsallokation, men däri infoga talesätt, som äro Olaus Petri helt främmande? Varför annars därtill foga som syndabekännelse enbart "Gud var mig nådig", följt av en till formen mildt romaniserande avlösningsformel? Varför annars uppta den romerska *Introitus* på Heliga Trefaldighets söndag — utan någon antydning om möjlig variation? Något sällsamt ter det sig också att fråntaga prästen även begynnelsen av "Ära". Och när man nu en gång börjat reformera baklänges, varför icke låta det fullständiga *Laudamus* åtminstone skymta som en möjlighet? Synnerligen omotiverat synes det däremot vara att försöka återinföra det romerska offertoriet — detta har sitt historiska intresse som en relik efter det gamla gåvooffret. Dess organiska fortsättning är kollekten — som väl kunde starkare framhåvas än nu exempelvis genom någon motsva-

righet till den anlikanska mässans offeratoriespråk. Däremot måste man fråga sig, varför varje antydning om predikan som ett moment i mässan saknas. Här förefaller det som om den senaste romerska medeltidskyrkans exempel hade synt förf. mer efterföljansvärt än martyrkyrkans.

Som prefationsbön har vårt nuvarande första alternativ använts. Här skulle vida moderatere reformatörer än förf. gärna se, att man kunde återgå till variabla prefationer *de Tempore*. Till Olaus Petri's prefation knytes på ett ganska klumpigt sätt den gamla övergången till *Sanctus*: "Därför med änglar och ärkeänglar etc." Att *Sanctus* återfår sin ursprungliga plats, är riktigt. Men anser förf., att den översättning av det urgamla *Hosianna*, som vi ha som ett arv från upplysningstiden, hör till de partier, som äro nödvändiga för "ritens riktiga utförande"? Konsekrationsbönen är ett godtyckligt kompilat ur den romerska kanon. Här kunde givetvis fruktbärande uppslag till en i sann mening katolsk nattvardsbön hämtats från fornkyrkan. Det är emellertid nöjsamt att iakttaga, att förf. visar sig som en god protestant genom det — f. ö. ganska omdömeslösa — sätt varpå han handskas med den romerska kanons visserligen i sig själv rätt osammanhängande bönekomplex. En onödig smaklöshet är upptagandet av de romerska tilläggen till instiftelseorden. Om man som förf. vill bevara dessas relativa anknytning till föregående bön är det givetvis meningslöst att skilja relativpronomet från sitt korrelat genom ett "Amen". Att i slutavdelningen stryka *Benedicamus* och *Halleluja*, som dock ha anknytning till den medeltida mässan och i vår gudstjänst höra till levande partierna, men i stället släpa med *Ite missa est* (på latin!) och det andra evangeliet (Joh. 1: 1—14), en av de senaste medeltida utväxterna i den romerska mässan, visar ytterligare hans liturgiska tafatthet.

Över huvud skulle det icke skada, om den som känner sig manad att "göra" liturgier, först sökte skaffa sig nödiga insikter i liturgi. Dilettantmässigt hopgjorda förslag som det föreliggande äro i hög grad ägnade att bringa det allvarliga liturgiska arbe-

tet i misskredit och kunna därigenom bli till stor skada för vårt gudstjänstlivs sunda utveckling.

Yngve Brihøth.

N. O. Raasted: 18 Orgel-Choraler, op. 58, Hansens förlag, är en samling, värd den största spridning. Det är ytterst sällan man numera får i sin hand ett preludiehäfte, där respektive koralmelodier blivit föremål för en så pietetsfull behandling som i det föreliggande. Här om någonsin kan man tala om stil. Raasted öser djupt ur de klassiska källorna. Hans kontrapunktiska kunnande imponerar såväl i till synes obetydligaste tvåstämmiga sats som i koralbearbetningar av bredare läggning.

Alla koralförspelen äro så skrivna, att de kunna utföras på en manual. De två- och trestämmiga kunna med fördel spelas på två manualer, för de trestämmigas vidkommande, så, att överstämmorna utföras på man. II och understämman på man. I (ev. med 16' och 8'). Åtskilliga trestämmiga satter lämpa sig väl för manual och pedal och utgöra liksom häftet i sin helhet ett förträffligt studiematerial för organistelever.

W. Å.

Hymner och Motetter.

I den prisbilliga serie av kyrkliga hymner och motetter för blandad kör, som Diakonistyrelsen håller på att utge har under de sista månaderna en ganska betydlig samling nya saker utkommit. Med nya menas dock givetvis icke att de icke förut funnits tillgängliga här i vårt land, det mesta är förut känt och väl känt. Särskilt till julhelg och nyårshelgen utkom i detta bekväma format en del kända saker: för advent: Palmers: Trösten mitt folk, Neander: Var välsignad, Gastoldis: I dig är fröjden — den sista utmärkt väl översatt — Julen har försetts med några mycket bekanta sånger: Helga natt, Ära vare

Gud av Josephsson och Grell: Folket som vandrar i mörkret, detta är ju magert. Nyråsskiftet har tilldelats några större och delvis värdefullare ting: Stein: Herre, när dig jag haver Bellermann: Sjungen till Herrens ära, Förnya du vårt sinne i en förträfflig sats av J. S. Bach. Lіндеgrens: Gud, du av inga skiften vet. O. Blom: Vårt hjärta lyfta vi till dig. Till Epifanis har Anrep-Nordin givit en ny version av trettondedagstjännans psalm.

Det sista fånget av körsånger för kyrkligt bruk omfattar passionstiden. Här återfinnes Hasslers: Se vi gå upp till Jerusalem. F. Roselli Adoramus, en gammal bekant, förut tillskriven Paestrina; Calvisius: O du vår Herre Jesu Krist, Lik Petrus jag på villans stig: en koralmelodi från 1500-talet i arrangemang av J. Christopher Bach; Schein: Måste ock av törnen vara i den ursprungliga melodiken och rytmiken och i Moréns harmonisering, Lindegren: Din synd o värld besinna, samt Joel Blomqvist: Tålig, stilla, en verkelig pärla ur den nyss avlidne sångarens oerhört omfattande produktion. För botdagen föreligga J. Jeep: Min synd, o Gud, Saint-Saëns: Gud, var mig nådig, Lindegren: O Gud vem skall jag klaga, och Carl Bohlin: Herre, dig i nåd förbarma. Långfredagens aftonsång erbjudes körkoralen: Ditt lidande har nått sitt slut i Moréns sättning, och för begravning synes Widemans: Ack i döden skall min anda, vara avsedd.

För Marie Bebådelsedag äro avsedda: Arcadelt: Hell dig, benådade, och jag höll på att säga naturligtvis: Gounods kvartettmässiga: Hell, Maria ej förfäras. En nyhet till sist: Otto Olssons: När skall den tallösa hedninskara för missionsfesten.

Man vågar hoppas att den livaktighet som dessa nytryck betyga dels skall fortvara dels måtte besvaras med ökad efterfrågan av sångarnas ledare. För visso vore det klokt och tjänligt att varje körledare för kyrkans arkiv abonnerade på denna serie och omedelbart finge varje nytryck sig tillsända.

A. A.